

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Gatu- och samhällsmiljönämnden

Datum:
2021-04-12

Diarienummer:
GSN-2021-00361

Handläggare:
Roger Lindström

Svar på initiativärende om haveriutredning av Uppsalas samhällsbetalda transporter 2019-2021

Förslag till beslut

Gatu- och samhällsmiljönämnden beslutar

1. **att** besvara initiativärendet med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Centerpartiet förslår i ett initiativärende att stadsbyggnadsförvaltningen genomför en haveriutredning av Uppsalas samhällsbetalda transporter 2019-2021 samt att nämnden får ta del av utredning kring kommunens möjligheter, skyldigheter och eventuella hinder för att ersätta privata utlägg kopplade till problem med samhällsbetalda transporter.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen

Föredragning

Samhällsbetalda transporter är en viktig samhällsfunktion där det blir stora konsekvenser för individen när det inte fungerar. Under 2018 gjordes en ny upphandling av samhällsbetalda resor. Vid upphandlingen var det viktigt att komma tillrätta med de brister som då fanns i hanteringen av färdtjänst där kommunen hade mycket liten insyn i hur resorna genomfördes och inte hade möjlighet att göra kvalitetsuppföljningar. Det fanns också en brist på fordon under högrafiktimmarna och målet var att teckna avtal med flera leverantörer för att öka flexibiliteten och komma tillrätta med bristen på fordon. Nämnden informerades vid tre tillfällen om upphandlingen under 2018.

Efter upphandlingen tecknades avtal med sju företag. På grund av överklagande av upphandlingen försenades starten av det nya avtalet och tiden som leverantörerna fick för att starta upp blev kortare än den ursprungliga planen. Trendtaxi sökte av detta skäl dispens för att få börja köra utan taxameter på fasta omlopp. Kommunen avslog dispensen då det stred mot avtalet även om dispensen var godkänd av Transportstyrelsen. Detta resulterade i att Trendtaxi inte kunde använda de fordon som var inköpta och det blev brist på fordon som fanns tillgängliga.

Vid en avtalsstart är det inte ovanligt med initiala problem men vid den här avtalsstarten var problemen större än vad som är acceptabelt. Förutom fordonsbrist fanns också andra orsaker som bidrog till problemen. En orsak var den nya strukturen i avtalet där bolagen mottar körorder från förvaltningens beställningscentral. Det fanns initiala tekniska problem men framförallt så hade samtliga bolag underskattat behovet av utbildning för sina förare och underleverantörer.

För att säkerställa en hög kvalitet på resorna har uppföljning varit prioriterad under avtalsperioden. Varje avvikelserapportering följs upp med kund och leverantör och avtalet ger möjlighet till vitesreglering på 19 olika punkter i det fall leverantören kan påvisats ha brustit. Under avtalsperioden fram till 31 december 2020 genomfördes 497 831 resor och antalet vitesförläggande uppgick till 570. Samtliga leverantörer har fått vitesförläggande. Trend taxi har fått vitesförläggande vid 117 tillfällen av totalt 168 771 genomförda resor, vilket i procent inte är fler än andra företag. Den totala vitessumman uppgick till 224 500kr.

Under sommaren och hösten 2020 omstrukturerade Trendtaxi företaget och trafiken flyttades succesivt över på ett större antal underleverantörer. När det observerades att företaget inte längre hade kvar sitt trafikillstånd inleddes en utredning och när det framkom att Trend taxi och dess VD gjort sig skyldig till så allvarligt fel i yrkesutövandet att företagets redbarhet kunde ifrågasättas, inleddes den juridiska process som utmynnade i att kommunen valde att häva parternas avtal.

Kommunen anförde i hävningen av avtalet tre sakskaäl, Transportstyrelsens återkallelse av taxitrafikillstånd, en dom från Örebro tingsrätt mot företagets VD samt allvarliga brister i utförandet av körningar. Avsaknaden av taxitrafikillstånd för gjorda färdtjänstresor anfördes inte som ett sakskaäl för hävningen då Trendtaxi hade flyttat största delen av verksamheten till underleverantörer med godkända taxitillstånd. Däremot ifrågasattes bolagets redbarhet för att taxitillståndet dragits in av Transportstyrelsen.

Den 14 november 2019 beslutade nämnden om ersättning för privata utlägg kopplade till problem med samhällsbetalda resor.

En ny upphandling av samhällsbetalda transporter behöver nu göras för att säkerställa att det finns tillräckligt antal fordon att tillgå för att tillgodose det behov som finns.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i föreliggande ärende.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 12 april 2021

Stadsbyggnadsförvaltningen

Anna Axelsson
Biträdande stadsbyggnadsdirektör

Initiativärende om haveriutredning av Uppsalas samhällsbetalda transporter 2019-2021

Gatu- och samhällsmiljönämnden den 16 februari 2021

Under 2018 upphandlade Uppsala kommun nya leverantörer av samhällsbetalda transporter för grundavtalsperioden januari 2019-januari 2021, med möjlighet till förlängning till januari 2023. Upphandlingen överprövades till förvaltningsrätten vilken dömde till kommunens favör, rättsprocessen försköt emellertid avtalsstiden till augusti 2019-augusti 2021 med möjlig förlängning till augusti 2023. Uppsala kommun tecknade under 2019 avtal med sju företag om att tillhandahålla olika typer av resor i kategorin samhällsbetalda transporter för kommunens räkning. Klart störst tilldelning erhöll företaget AB Trendtaxi.

I avtalet mellan Uppsala kommun och AB Trendtaxi, liksom i det förfrågningsunderlag företaget tagit del av i samband med upphandlingen, framgår med all önskvärd tydlighet att leverantören ska vara "i full operativ drift" redan vid trafikstart, samt ha personal, fordon och annan erforderlig utrustning i avtalad omfattning redan innan trafikstart. I avtalet står också att en uppstartsplan innehållandes åtgärder samtliga upphandlade leverantörer måste vidta och avstämningstider då samtliga upphandlade leverantörer måste redovisa uppgifter om personal, fordon, utrustning, etc. Enligt avtalet ägde kommunen rätt att häva avtalet med en leverantör som inte följde uppstartsplanen eller inte redovisade personal- och fordonsuppgifter enligt avtalet. Vid den sista avstämningstiden inför trafikstarten kunde AB Trendtaxi inte redovisa tillräckligt med personal och fordon för att fullgöra sin del av avtalet med Uppsala kommun. Uppsala kommun vidtog ingen åtgärd.

Tre dagar innan trafikstart mottog kommunen ett mejl från ett av de företag som vunnit mindre tilldelning i upphandlingen. Företaget i fråga påtalade att AB Trendtaxi inte redovisat tillräckligt med förare för att köra sina tilldelade omlopp och ifrågasatte att Uppsala kommun givit AB Trendtaxi lättnader i avtalskraven genom att bevilja bolaget dispens från kravet på taxameter i samtliga fordon. Avslutningsvis erbjöd sig företaget att överta de omlopp AB Trendtaxi av allt att döma inte skulle kunna köra eftersom de hade tillräcklig kapacitet för att köra dessa enligt avtal. Kommunen gjorde ingen omfördelning av tilldelningen och gjorde inga förändringar i avtalet med AB Trendtaxi, däremot så inleddes en "intensiv dialog" med samtliga upphandlade leverantörer.

Trafikstart för de nya leverantörerna inföll den 19 augusti 2019 och följdes av kaos för de Uppsalabor som beviljats samhällsbetalda transporter. Många beställda resor uteblev helt och hållet för att inga fordon fanns, och de flesta resor som genomfördes blev kraftigt försenade. Barn kom inte till skolan, föräldrar tvingades ta ledigt från sina arbeten för att ta hand om hemmavarande barn, funktionsnedsatta blev försenade till arbeten och daglig verksamhet och äldre isolerades när kommunens trafikcentral tvingades prioritera skjutsar till skola och arbete. Huvudorsaken till detta haveri var att AB Trendtaxi saknade fordon och personal i avtalad omfattning, precis som kommunen fått information om inför trafikstart.

Efter cirka två veckors kaos för de samhällsbetalda transporterens resenärer gjorde kommunen en permanent omfördelning av tilldelningen av samhällsbetalda transporter. Situationen förbättrades gradvis under hösten 2019, men flera resenärer som varit i kontakt med mig uppger att vissa problem fortfarande förekommer och att man ännu inte nått tillbaka till det "normalläge" som rådde innan augusti 2019. De vittnar bland annat om förare som inte vill tillåta ledarhundar i sina bilar och förare som inte hittar i Uppsala, liksom om bilar som inte är anpassade för att kunna köra personer med vissa typer av utrustning för funktionsnedsatta.

I juni 2020 återkallade Transportstyrelsen AB Trendtaxis taxitrafiktillstånd sedan bolaget underlåtit att redovisa taxametrar från flera bilar. Först i december 2020 uppmärksammades detta av Uppsala kommun, som då skickade "ett skarpt formulerat brev" till AB Trendtaxi. Den 11 januari 2021 meddelade kommunen att avtalet med AB Trendtaxi hävs och att deras körningar fördelas mellan övriga upphandlade leverantörer.

Sammantaget har den upphandling av samhällsbetalda transporter som Uppsala kommun gjorde 2018 och det efterföljande arbetet med avtalsuppföljning varit ett haveri. Upphandlingen ledde till att kommunen tecknade

avtal med en av allt att döma oseriös aktör. Redan innan trafikstart fanns "röda flaggor", ändå agerade inte kommunen och justerade tilldelningen eller hävde avtalet. Det tog Uppsala kommun ett halvår att uppmärksamma att företaget i fråga saknade tillstånd att tillhandahålla de tjänster kommunen köpte av dem. Centerpartiet vill därför se en ordentlig genomlysning av upphandlingen, avtalet, avtalsuppföljningen samt kommunens åtgärder för att säkerställa välfungerande samhällsbetalda transporter.

Vidare så anser jag att det är angeläget att vi som ansvarig nämnd får ta del av den utredning stadsbyggnadsförvaltningen gjort av Uppsala kommuns skyldigheter, möjligheter och eventuella hinder för att kompensera dem som drabbats av problem med de samhällsbetalda transporterna.

De samhällsbetalda transporterna riktar sig till en utsatt grupp människor och vardagen för många av dem är helt beroende av att de fungerar. Somliga i målgruppen är också beroende av fasta rutiner på ett sätt som de flesta människor inte är – rutiner som bryts kan vara förknippat med ångest eller starka obehagskänslor. När de beställer en resa av Uppsala kommun och bilen kommer 30 minuter sent, föraren försöker neka dem att ta med en ledarhund eller utrustning som de alltid brukar få ta med sig, eller de blir avsläppta på ungefär rätt plats men inte den plats där de är vana att bli avsläppta så riskerar detta att bryta ned deras tillit till Uppsala kommun. Detta kan i sin tur leda till att de undviker kommunens samhällsbetalda transporter i framtiden, vilket får till konsekvens att de antingen isolerar sig eller behöver bli skjutsade av anhöriga dit de ska. De måste kunna lita på Uppsala kommun – det har de inte kunnat de senaste 18 månaderna.

Med hänvisning till ovanstående yrkar jag

- att** stadsbyggnadsförvaltningen genomför en haveriutredning av de samhällsbetalda transporterna 2019-2021 i syfte att besvara bland annat följande frågeställningar:
- varför lyftes aldrig upphandlingen av samhällsbetalda transporter i gatu- och samhällsmiljönämndens upphandlingsutskott?
  - Varför vidtog kommunen inga åtgärder när AB Trendtaxi inte kunde redovisa tillräckligt med personal och fordon vid överenskomna avstämningstider?
  - Varför beviljade Uppsala kommun genast AB Trendtaxi dispens från krav ställda i upphandlingen istället för att initiera en djupare granskning av den plötsliga oförmågan att möta ställda krav?
  - Varför tilläts det initiala kaoset vid trafikstart fortgå i två hela veckor innan kommunen agerade?
  - Varför uppmärksammade inte Uppsala kommun tidigare att AB Trendtaxi förlorat sitt trafiktillstånd?
  - Varför har ansvarig nämnd fått så knapphändig information om upphandlingen och de problem som sedermera funnits inom verksamheten?
  - Hur många och hur stor viten har Uppsala kommun utkrävt från AB Trendtaxi med anledning av deras återkommande avtalsbrott?
  - Hur många revisioner av AB Trendtaxi har Uppsala kommun gjort, har några brister framkommit i samband med dessa och vilka åtgärder har kommunen i så fall krävt att bolaget ska vidta?
- att** gatu- och samhällsmiljönämnden får ta del av den utredning stadsbyggnadsförvaltningen gjort av kommunens möjligheter, skyldigheter och eventuella hinder för att ersätta privata utlägg kopplade till problem med de samhällsbetalda transporterna.

Jonas Petersson (C)